

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendőek be.

Helyben előfizethetni: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben
Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordatca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papir-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglernél (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyitlter sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

A gyanusítás nem czáfolat!

A „Kelet“ (B. K.)-ja bíráltni vél, midőn gyanusít. Szép mesterség! Annyit ez a (B. K.) is tudhatna, hogy e piszkos fegyver mindig azt sebz meg, a ki kezébe fogja s hogy Blunt-schli doctrinájának helytelen idézése még senkit sem jogosít fel arra, hogy más állításainak nyakát kitekerje, szavait félre magyarázza. Gyanusító, alaptalan ráfogásait ezennel határozottan visszautasítjuk. Ha (B. K.) érvekkkel előállni nem tud, jobb lesz vala hallgatnia. Nyílt sisakkal küzdünk s jót állunk minden általunk elmondott szóért; hanem azt se (B. K.) se más ne várja tőlünk, hogy a sárból felszedett gyanusításokra felelgessünk; ezt csak hasonlóval viszonyozhatnók, a mi nincs a mi programunkban. Készen állunk a vitára azokkal, kik állításainkat ildomosan bonczolják s főleg megértik; azonban (B. K.)-t a „Kelet“ 237-ik számában megjelent ocsárlásai után ezek közé nem számíthatjuk.

(B. K.) maga idézi a „Kol. Közl.“ „A katolika egyház a magyar államban“ című cikkéből e tételt: „a többi vallásfelekezetek egyházait az államhatárolom főfelügyelete mellett önmaguk kormányozzák. A katol. egyház sem törekedik ennél többre. Nem követel kiváltságot állást;“ még is azok közé szeretne számlálni, kik az államnak hadat izentek.

Miféle logica ez?

Majd így idéz: „A cikk írója (t. i. a „Kol. Közl.“-é) az állam körén kívül, az államtól függetlenné tartja a katolika egyházat“ (Igaz!) Ebből is vádat faragna, ha lehetne; ámde ez által csak azt árulta el, miszerint nem tudja, hogy az állam körén kívül valóban minden egyház független ép a vallás szabadságot és egyenjogúságot megállapító 1848-diki s az előtti törvények értelmében.

(B. K.) így képzei a vallásszabadságot: „az egyház is az államtól nyeri alapszabályainak megerősítését;“ oly értelmezése ez az önkormányzatnak, melyet keblü ügyeire nézve egy szabad község sem fogadhatna el, s melyet a vallás felekezetek mindegyike, tehát a 8 millió katolikus is határozottan repudál; mert az „állam köre“ — szerintünk és mindazok szerint, kik az önkormányzat lényegét, az egyházak valódi függetlenségét értik — csak is az állami főfelügyeletre szorítkozik.

Mindezekről (B. K.) keveset sejt, kiviláglik ez saját szavaiból.

Czikke 7-dik kikezdésében ezt írja:

„az államban mindennemű társulat, sőt egyház is az államtól nyeri alapszabályainak megerősítését;“ —

a 8-ik kikezdésben pedig így czáfolja meg az általa imént mondottakat:

„mísem valljuk az országgyűlés jogának, hogy maga állítsa meg valamely más vallásfelekezetet, például a katolikusok önkormányzati szabályait, mert ez ellenkeznék a vallásszabadsággal.“

Az ilyen kapkodás ellen küzdeni csak ugyan hasztalan.

A „Kol. Közlöny“ fennidézett cikkei

nemcsak állították, hanem be is bizonyították, hogy a katolikus autonomia kérdésének megoldása nem tartozik az országgyűlésre, nincs szükség becikkelyezésre; az állam főfelügyeleti jogát nem tagadták meg, hanem a teljes önkormányzat jogait megkövetelték, a katolikusoknak ép úgy a mint azokat hazánk más vallásfelekezetei tényleg élvezik; ezért a „Kelet“ (B. K.)-ja reánk támad a gyanusítás mérges nyilaival, de handabandájában úgy elszólja magát, hogy annak ellenkezőjéről, a mit cikkeink hangsúlyoztak, maga elismeri „ez ellenkeznék a vallásszabadsággal.“

Ezért azt mondók vagyunk (B. K.)-nak, hagyja e tárgy kritikáját azokra, kik megértik, mert annak felelni, ki önmagát czáfolja, teljesen fölösleges.

A katolikusok — újból is hangsúlyozzuk — egyházuk önkormányzata címén semmi kiváltságot se követelnek, de kevesebbel se érik be, mint e mennyit hazánk más vallásfelekezetei a vallásszabadság és egyenjogúság értelmében tetteleg élveznek.

A „Kelet“ (B. K.)-jának különös szabadelvűsége ezt zokon veheti; hanem biztosítjuk arról, hogy jogaink védelmében legkevésbé sem tántorít meg azon elköpött elnevezés, a melynek hazánkban nincs is értelme; jogaink védelmében, kivívásában be fogjuk bizonyítani ki a szabadelvű, s e közben nyílt sisakkal de vasmarokkal rántjuk le azok álcáját, a kik netalán mások jogainak, javainak elkobzására elzsinatolására törekszenek. A másét nem bántjuk, de a magunkét se hagyjuk.

Pest, okt. 12.

—r. A képviselőház mai ülésével egyelőre befejezte munkalkodását. Az időtartam rövidsége, a felirati vita, mind oly tekintetek, melyek örvendetessé teszik a magában véve ugyan nem nagy, de a körülményekhez képest kielégítő eredményt, melyet ezen országgyűlési rövid működés felmutathat. Tizenhárom törvényjavaslat végeztetett be, melyek közül a legnagyobb rész életbevágó fontos ügyeket intéz el; a vízkárosult alvidéki megyék érdekében intézkedés történt; a beadott interpellációk, a miniszterium részéről feleletben részesültek, a kérvények szintén letárgyaltattak: ez a mai ülésben egyelőre bevégezt parlamentáris munkának sommázata.

A mai ülésben Miletics öt rendbeli interpellációjára válaszoltak a miniszterelnök és az igazságügyminiszter. Ezen interpellációk a belgrádi ünnepélyre vonatkoztak, s az iránt kérések felvilágosítást, miért tiltotta meg a kormány annak idejében ezen ünnepélyen a részvételt; s az elfogott nemzetiségi izgatók ügyét hozták felszínre.

A miniszterelnök ma röviden kijelentette, hogy a monarchia külképviseletésének ügye a közös külügyminisztert illetvén, az a monarchia képviseltetésével a belgrádi főconsult, Kállay urat bizta meg, s így a kormány már a dolog természeténél fogva is, fölöslegesnek tartotta, hogy más testületek, politikaiak és egyháziak, mint ilyenek, a belgrádi ünnepélyen külön képviseltesse. Különben a miniszter-

elnök Miletics azon czélzásával szemben, mintha e rendelkezés azért történt volna, mert a kormány Szerbiával nem áll barátságos lábon, kijelentette, hogy a monarchia ez idő szerint valamin minden más állammal, úgy Szerbiával is a lehető legjobb viszonyban áll. Kosztics és Pavlovics szerb izgatók elfogatását illetőleg kijelenté az igazságügyminiszter, hogy mindkettő felségsejtés vádjá alatt áll, s a pesti kir. törvényszék azok kihallgatása után, kimondta a vizsgálati fogság iránti határozatot. Az ügy menetére pedig bármiféle befolyást gyakorolni a kormány hivatva nem érzi magát. Ezzel az ügy be volt fejezve, a ház tudomásul vevén a feleletet, Miletics azonban fentartá magának, hogy e tekintetben határozati javaslatot terjeszsen elő. Nagy derűtséget idézett elő a házban azon nyilatkozata, hogy ő a miniszter feleletét, (mert rövid volt) nagyon egyszerűnek tartja, s azért nem elégszik meg vele.

Az üléstovábbi folyamában a regnicoláris deputatio tagjaira adattak be a szavazati jegyek. Megválasztottak: Csengery Antal, Tisza Kálmán, Senyey Pál b., Ghyezy Kálmán, Horváth Lajos, Széll Kálmán, Somssich Pál. Ezután az időközben tárgyalt szentesített törvényeket nyújtá át a miniszterelnök, melyek kihirdettek. Ezzel, — a kérvények második sorjegyzékének tárgyalása után, — a mai ülés napirendje ki volt merítve. Zsedényi Ede indítványára a legközelebbi ülés november 4-én fog tartatni. Időközben azonban a felső háztól átküldendő törvényjavaslatok átvételére s a szentesítés kihirdetésére két-három rövid ülés összehívására hatalmaztatott fel a ház elnöke.

A magyar delegatio holnap déli 12 órakor fogja a tengerészeti budgetet tárgyalni s bevégezni. Tegnap befejeztetett a külügyi budget tárgyalása. A hadügyi budget hihetőleg jövő esztőtörtökön fog csak tárgyalás alá kerülni.

Kolozsvár october 14.

A Kelet okt. 12-iki számában jelezvén a kolozsvári szervezési munkálatnak s a képviselőtestület második feliratának a magas b. ü. miniszteriumhoz másodszori felküldetését: e tényt észrevételekkel kíséri, melyek három alapon nyugszanak, először: gyanusítja a miniszter tanácsosait, a kik az első leiratban részt vettek, azokat minden constitutionális érzés nélkülűeknek mondja, a kik kacsikaringós ösvényen jutottak el a constitutionalismus nyomdokira, de onnan minden adandó alkalommal készek a reactio pocsolójába visszatérni; óvja tehát a miniszter, hogy rájuk ne hallgasson, mert azok véleményeért ő felelős; másodszor gyanusítja a képviselőtestület kisebbségét: a többséget az intelligencia, politikai becsületesség, elvűség és munkabírási többségének, a kisebbséget ellenzéki és reactionarius törekvésűeknek, saját polgári ügyökben való érdeklődésüket ellenzéki velleitásoknak mondja s eképpen 30—40 képviselőt a kormány és ország előtt megbélyegezni törekszik, a kiknek sérelmi uton felhott külön munkálatát, sőt annak némely elveit a midőn a miniszter elfogadta, arra első leiratában észrevételt tett, s mint hivatalos actát ahoz mellékelte, a törvényhatóságok rendezéséről szóló törvény vitágos szavai ellen cselekedett, sanctionálta az alkotmányi fogalomzavar netovább-ját, s ha a második leirat is az elsőnek szemlében lesz, az a képviselői többséget elkedvetleníti, az alkotmányosság útjáról leszorítja, arra érzékeny csapást mér sőt kimaradhatlan a pártszétzúllás; harmadszor buzdítja a belügyminisz-

tert, hogy a képviselőtestület többségét a rendőrség lehető gazdag dotatiojában ne akadályozza, hogy fukarkodó városainkat ez országos ügy lehető nagyszerű berendezésére sarkalja.

Az elsőre nézve nézetünk az, hogy midőn a miniszter egy rendeletet aláírt, annak szerkesztőit, úgy az abban résztvevőket kutatni, megérni, gyanusítani, sőt épen kisebbitni annyi, mint a minisztert magát támadni meg, ez indiscretio, sőt több, alkotmányellenes gondolkozást tanusít, politikai kémkedési és igazi inquisitori szellemet árul el, ez hasonlít a kanosal mézáros módjához, a ki máshova néz, mint a hova út, ez itt egészen indokolatlan személyeskedés, mi a támadónak kisebbségére válik.

Midőn a miniszter tényét másképen fogjuk fel. Egy tekintélyes kisebbség, 36—41 képviselő, tehát sok ezrek közül kiválasztott polgár, jövődjét nagy időre elhatározó egy közselekvényről nézeteit nem tudván érvényesíteni, a törvényh. rend. XLII. 1870. törvény 4 §. alapján sérelmi uton a miniszterhez folyamodott, az meghallgatva, mert a sérelem szabatosan volt formulázva, sőt kész szervezési munka lőn előbe terjesztve, mely egészséges, gyakorlati és a városi polgári sajtáságos viszonyokhoz illő alapelveken nyugodott; kimondotta a többségi és kisebbségi munkálata méltánylását, alapul vette a többséget, átvett némelyeket a kisebbségből, tán nem is ebből, hanem a már sok városnál alkalmazott elveket itt is alkalmazván, mindkét munkálatot leküldötte a képviselőtestületnek a miniszteri észrevételek beillesztésekor használat végett.

Midőn az eljárást teljesen szabatosnak, alkotmányosnak és észélyesnek tartjuk. Eszrevételek tehetése, sérelmek meghallgatása és orvoslása a miniszternek már állásából, koronatanácsosi és megerősítési jogából önként foly, de a jogot maga a rendezési törvény 3. és 64. 90. 92. §-a is megadja.

Nézetünk tehát az, hogy e pontnál a miniszter egyből ellen nem vétett, csak azok ollen, a kik nálunk isteni mindenhatóságot követelnek maguk részére a cselekvésben, egyházi csalhatatlanságot a véleményekben.

Térjünk a dolog második ágára.

A kisebbség elleni gyanusítások és azokra alapított kárhóztató ítélet jogot adna nekünk élesebb védelemre, de mi nem élünk vele, mert ez a parázra olajöntés lenne. Elég nagy már közöttünk a belső meghasonlás, ezért csak néhány tárgyalagos észrevételt teszünk, nem védve a kisebbséget általában, mert akkor az egy polgár hibájába esnénk, a ki a többséget a politikai becsületesség és elvűség többségének nevezi. Egyik észrevételünk erre az, hogy az érintett nézetet egyéninek tartjuk, mivel szembe több kolozsvári egyéni nézetet állíthatnánk, mely nézetben levők szerint a város érdekeit, javát, általában a közjót, s a polgári elem autonomicus tovább fejlődését inkább előmozdítják a kisebbségi szervezési munkálat alapelvei, mint a többségét, s ez utócsokban csak a miniszteri észrevételek beillesztése mellett tudnak megnyugodni; továbbá úgy vélekednek, hogy a kisebbség tagjai közt szintugy vannak intelligens, elvű s politikailag feddhetlen becsületességi jellemek, mint a többségiek közt, tudatlan kortesek, kétszínű pharizeusok, önhasonlesző köpenyegforgatók és szennyes politikai erkölcsűek. Általában levén az egy polgár által a többséget gyerekes önhittséggel dicsőítő, a kisebbséget bizonyítatlannal és méltatlannal sújtó amaz ítélet kimondva: mi ezennel azt általánosságban visszautasítjuk; ha majd specialitásban meg bele polgártársunk, követni fogjuk mi is; most csak ennyit mondunk neki, figyelmeztetve arra, hogy egy egész pártot sárba rántani, a végre, hogy a másikat égig magasztalassuk, eltévesztett, igazságtalan és a kedélyeket ingerlő eljárás. Állítani merjük, s szavunkért jót is állunk, hogy a kisebbséget a szervezési ügyben országos ellenzéki, vagy épen reactionarius szellem nem vezette: minden városi polgárt mélyen érdeklő s tisztán és kizárólag keblü,

belügynek tekinti azt, és semmi más törekvési célja nincs mint az, hogy a szervezeti munkát olyan legyen, a mi egyfelől a rendezési törvény határai közt, a város sajátos politikai állását, autonómia életét és polgári fejlődését, másfelől a közvagyonot, a polgárok jogait és egyéni szabadságát teljesen biztosítsa, hogy osztályoknak és felekezeteknek mások felett túlsúlyt ne engedjen, hogy mint a terhekben osztozik, úgy a jogokban is résztveszen, politikai párthoz tartozásra nem tekintve minden egyes polgár országi és vagyoni erejéhez s közigazgatási buzgóságához képest.

A második pont alatt a miniszterhez intézett, elkedvetlenedéssel, pártfelfoszlással való értelem fenyegetésekre nem terjedünk ki; csak regisztráltuk, hogy lássa a kisebbség lapunkat olvasó része el- lennézetű polgártársaink fogyerit. A miniszter hihetően nem szorult a mi városi többségünkre, hogy ez ügyben törvényes és közjóra célzó határozatát meghozhassa, annál kevesebb, mert itt — a mint csak imént érintők — országos ellen- zéki momus-tól félni nincs ok.

A harmadikra a rendőrség minél gazda- gabb dolátijára és a városok fukarkodá- sára nézve röviden csak arra kérjük az egy pol- gárt: ne rakjan már vállainkra több terhet, ne iz- gassa a kormányt, hogy deficit-ünket nevelje, felneveltetett az már a képviselői többség által alig viselhető magasságra. Negyvenötezer forintot bizonyára tesz a városi rovatat. Hát ez roppant ki- rályi adónk mellett még mind nem elég? Ugyan ne erőszakolja a többség a dolgot! Kételkednünk kell, hogy az egy polgár adófizető legyen vagy a mit fizet, más uton visszafoly zsebébe, különben ily bőkezűleg nem intézkednek vagyonunkról. Hígyje el a magas kormány, hogy nem bírnak még több terhet. Mert hátrálékunk nyakig ér, alig tudjuk évről évre czipelni. Ha országos rendőrség kell képviselőiünk több-érének, ren lezessék az ország- gal. Nem elég, hogy csak a közös hadsereg az idén harminckét ezer forintot adtnak ki mi kolozs- vári polgárok? Ne feszítsék tovább a húr!

Mi tehát a minisztert a helyett, hogy a mi zsebünkre országos rendőrséget dolátjon s azt a lehető nagyszerűen rendezze be, arra kérjük előtte ugyszolva esedezünk: állítsasson számunkra viszo- nyainkhoz, városi jövedelmi erőnkhez illő rendőrsé- get s azt rendeztesse be takarékosan és nagyobb deficit- okozás nélkül. Ez lesz városunk valódi javára.

Az egész második két felíratra nézve egyéb- iránt óhajtatunk az, hogy a minisztert a határozat- hozásnál ne párttekintetek, ne a pártfőnökök sus- ceptibilitása, hanem a törvény világa és városunk közjára vezesse.

N.-Enyed, oct. hó 1872.

Ns.-Alsó-Fejérmegye f. hó 7-én tartott köz- gyűlése, ámbár szokva vagyunk azok csendes és higgadt hangulatához, mégis meglepő volt reánk. — Tekintve a szűreti időt, szép számmal gyűlék össze a tagok, kik teljes figyelemmel lévén a sok mindenesetre fontos tárgy iránt, elhagytak minden felesleges hozzá szólást és vitát. — Igaz, hogy a tárgyak közt elég előkészítve, a választmány által ki- dolgozva és megvitatta lévén, ujjolag felhozni a megállapított elvek iránt ellenkező nézetet alap nél- küli is lett volna.

Miután köztisztelőt főispánunk Pogány György ur ömlt a gyűlést üdvözölte volna, felhívta a gyűlés figyelmét az előadandó tárgyak sorozatára, melyek elsejűt a részint lemondott, részint elhalt bizottsági tagok helyére megválasztottak iránt tett igazoló bi- zottsági jelentés képezte. — 2-ik tárgy a költség- vetés volt. — Megyénk javadalmazása 44 ezer frtot tesz, mi — tekintve a 211 ezer lélekre mennő la- kosság roppant ügyei ellátására megkívánató hi- vatalnokok fizetését és egyéb szükségleteket, igen csekélynek mondható. — Különösen pedig a fi- zetések oly csekély mérvűek, hogy a hivatalos állás- hoz megkívánható képzettség és azzal járó kötele- ségekkel éppen semmi arányban sem áll. — Ja- vaslatba hozott ezért: hogy az összes javadalma- zásnak megfelelő 20% összeg engedélyezése iránt felirat tétessék, mi el is fogadtatott, úgy az is, hogy a már engedélyezett, de netalán az egyik rovatat részére nem elégséges összegnek a másik rovatat összegéből ne a kormány, hanem a bizottság bele- egyezésével lehessen szükség esetén fedezetet ven- ni, miután minden egyes forintért feliratot, kérvényt küldeni és a már engedélyezett, de megtagadott összeg keretén belül is megszorítva lenni csakugyan különös szabadság.

Pauler, Trefort minisztereknek, Bittó ő nméltó- ságának, és feledhetetlen királyi biztosunk Gróf Péchy Manónak felirat küldetni határozatunk.

Az erdélyi részek lakói közt mindinkább ter- jedő szegénység és kivándorlás okai közt a brassói iparkamara főleg az életbeléptetett iparszabadságot jelölve ki, ezen ejőterjesztést a belügyminiszterium véleményezés végett közölte.

A bizottság azonban éppen ellenkező nézet- ben lévén az iparszabadság iránt, feliratban hatá- rozta azon okokat kifejtve, melyek ezen elszegé- nyedési folyamat főbb és általános előmozdítói.

Következett Imre Ferencz alispán részletes jelentése a megyei közigazgatás, gazdaság, egész-

ségügy és közlekedésről, mely helyesléssel fogad- tatván, — a zalathnai járási szolgabírórság Vadadi László halála által megürült helyének betöltése jött tárgyalásra. A gyűlés Bogdán L. főjegyző in- dítványára elhatározta, hogy a februári szervezés alkalmával a kijelölt bizottság által kitűzött és legtöbb szavazatot nyert egyént válasszák meg időnyerés tekintetéből is mi általános helyesléssel fogadtatván, Fikker Ferencz szolgabírónak kikiáltatott és azonnal fel is eskettetett. Most ezen gyűlés főtárgyára: a községi szervezetre tért át a bizottság. Miután azonban a javaslat hosszabb időn át annyira beható vizsgálat és a szorgalommal volt készítve és tárgyalva, pár kisebb észrevétel és igazítással elfogadtatott. Részletesebb tárgyalás alá volt véve a körjegyzőségek felosztása, min több czélszerű módosítás tétellett és fogadtatott el. — Nagy köz- ségek lenni: M.-Ujvár, Tövis, M.-Igen, Zalathna és Verespatak és Alvincz Olvasatott továbbá N.-Enyed rendezett tanácsú város szervezete, mi hasonlóképp elfogadtatván határozatba ment, hogy ezen szabály- rendeletek, továbbá a körjegyzőségek felosztása az illető helységekkel közöttek véleményezés végett A. jegyző szigorlatra Imreh F. alispán elnökle- te alatt Bogdán Lajos, Deua Basil, Miksa Miklós, Bíró Miklós és Török Bertalan választattak meg censoroknak.

E közben az idő előhaladván, a gyűlés be- záratott következett a díszes főispáni ebéd, melyen ő Felségére, főispán ő mlgára, a ministeriumra, a honvédségre, továbbá az új miniszterekre és főispán ur által Gf. Péchy Manóra stb. zajos éljenzés köz- i számos pohárköszöntés történt.

Délután folytatottat a gyűlés, melyen miután Árkosi Károly és Moldován törvényszéki ülaókők az iskola tanácsosi — a bírói hivattallal össze nem férhető helyről lemondottak, a megüresedett helyek betöltettek; Az előfordult tárgyak közt legfontosabb volt alispán ur 2 indítványa. — Egyi- ben a Gy. felhívár — Abrubányai posta utat kívánja az állam által átvétetni, miután fenntartása a megyének ere- jén felüli áldozatokat kell tennie mi által más utvo- naloktól vétetik el a szükséges kijavítás és munka- erő, de különben is az állami segélyezés oly cse- kely, hogy ezen rendes postai közlekedési ut te- mérdek nehézségeit legyőzni lehetetlen. — Addig is pedig, míg az átvétel megtörténik, a kormány a me- gyet illető de részben elvont 6000 frt. utsegélynek kiadására kéresek fel. 2-ik indítványa a m. ke- leti vasutara vonatkozott. Több éve ugyanis, hogy a vasut megynket metszi; de igen sok helyt az el- foglalt helyek sem kimérve, sem kifezve nincse- nek s így a veszteséghez járul még azon körülmény is, hogy a be nem táblázott helyért az előbbi birtokos fizeti az adót. Mindezt indítvány helyes- léssel fogadtatván, felirat küldése határozatott.

Ez alkalommal Pákei Miklós és Rajnai ügyvé- di oklevelei kihirdetettek.

Ezzel a gyűlés több tárgy nem létében, fő- ispán ő mlga által éljenzés között bezáratott.

r. l.

A magyar Ludovika akade- miáról.

(Vége.)

(Hollán E. beszéde.)

Meg fogja nekem engedni, és egyet fog ve- lem érteni, ha azt jegyzem meg, hogy katonai ne- velésügy tekintetében is a nevelés csak úgy felel- het meg, csak akkor mondható czélszerűnek, ha a véderő lényegéhez alkalmazkodik, ha az abban mu- tatkozó valódi szükségleteket pótolja és az ott mu- tatkozó hiányokon segít.

Méltóztassék tekintetbe venni azon időt, mely- ben ezen törvény eredetileg keletkezett, ez az 1808- ki törvény; méltóztassék számba venni a változaso- kat, melyek azóta keletkeztek. Jól tudjuk, hogy e század elején az álló hadsereg mellett volt a nem- zeti felkelés; azóta a viszonyok nevezetesen meg- változtak. Mert a mint az alkotmányos jogok és köteleességek akkor személyhez voltak kötve, most általánosak s annak következtében igen jogosan és méltányosan intézkedett a törvény, fegyverviselésre kötelezve a haza minden fiát és annak következ- tében igen helyesen pótolja azt, a mi akkora nem- zeti felkelés volt, most a honvédség. És ha tekint- jük azt, hogy kelljen tehát az újonnan alapított hadseregnek a valódi hiányokat pótolni, azt hiszem, igen könnyen segíthetők őrnagy urnak ezen hiány felfedezésében, ha tekintetbe veszi, hogy az álló hadsereg egy század óta mindig önmagában fejlőd- vén, gondoskodhatott arról, hogy vezérek tekinté- ben magát szemleli erőkkell ellássa. Ellenben a hon- védség alig néhány éve, hogy keletkezett.

Az ország legnagyobb munificenciával nagy áldozatokba is bocsátkozott, nem kimélt semmi költséget annak felállítására és fejlesztésére, és kér- dem: miként lehetne ezen roppant nagy áldozatot gyümölcsözővé tenni? Csak úgy, hogy ha egy- szersmind a tisztí kiképzetéről kellő mérvben gondoskodva lesz. És midőn az álló hadsereg ren- delkezik eszközök felett, nem csak épületek és alapok, de egyszersmind tanerők felett is, kérdem, vajjon ezzel szemben a honvédség mint magában befeljezett önálló szervezet, ismét önmaga kényte- len gondoskodni, nem csak a tiszték kiképzetété- séről, de a tanerők- és taneszközökről is, és mi-

dőn igen jól tudja az őrnagy ur, hogy a mi eddig nagy erőfeszítéssel tétellett, egyedül csak a csapa- toknál volt eszközölhető, azt hiszem, hogy czél- szerűben intézkedni nem lehet, mintha azon in- tézet, melynek hivatása és rendeltetése egy a tör- vény mint az alapítóknak intentioja szerint a ma- gyar ifjúságot katonailag művelni és kiképezni s ha ezen intézet felhasználatik azon hiányok pótlá- sára, melyek iránt legnagyobb szükség mutat- kozik.

Ezt előrebocsátva és megengedve, igen ter- mészetes, hogy az 1808. VII. toczikán lényege- sen változtatást kellett tenni s ez az, hogy ne 10—12 éves ifjak vétessenek fel, hanem felava- tott honvédek és mivel a törvény úgy intézkedik, hogy felavatott honvédek csak az tekinthető, ki az első korosztályba volt behiva, s kisorsoltatott, ha a hadsereghez nem jutott be, s csak így jutott a honvédséghez, igen természetes, hogy nem előbb mint védkötelezett korában, tehát csak 20 éves korában léphet be az academiába. Ebben, úgy lát- szik, úgy az őrnagy ur, mint a m. báró ur fen- akad. Azt hiszem, hogy e tekintetben némi me- gnyugtatólag szolgálhatok nekik, mert a mint a m. báró ur azt kívánta, hogy az academia oly szerkezettel s oly belső berendezéssel állítsassék fel, a mint eziránt intézkedett az 1808-ki törvény, e tekintetben bátor vagyok arra figyelmeztetni, hogy a cél, mint a mely az akkori törvényhozás szeme előtt lebegett, az volt, a mi a neustadti katonai akadémia felállításánál fenforgott

Azt kívánta, hogy ha már van Austriában academia, hol az ifjak katonailag kiképeztetnek, legyen Magyarországon is egy hasonló akadémia, melyben mód nyujtassék a magyar ifjaknak, hogy megszerezhessék azon tudományt, a mely őket képesíti arra, hogy mint képzett katonatisztek szerepelhessenek. Ebből az következik, hogy ha a törvény eredeti intentióját akarjuk követni, állít- suk fel az akadémiát úgy mint 1808-ban a neu- stadti volt berendezve. De annak már régen meg- változott egész rendszere. A neustadti akadémia sem céljára, sem belberendezésére, sem tanter- vére nézve ma nem az már, a mi 1808-ban volt, mert azóta a körülmények sokat változtak. A mi azon aggodalmat illeti, hogy czélszerű katonai oktatást csak úgy lehet adni, ha az ifjak már fiatal koruk- ban vétetnek a katonai nevelés alá, méltóztassanak megbocsátani, ma már ezzel egészen ellenkező el- vekeket követ a katonai paedagogia; ma már nem szükséges, hogy az ifjak már 12 éves korukban ke- rüljenek katonai szakiskolába, hanem ezen rend- szertől eltérőleg már sokkal czélszerűbbnek tartatik az, ha az ifju, a ki katonai pályára készül, ugyan- azon nevelésben részesül, melyben az ország min- den ifja, a ki a közszolgálat bármely pályáján ki- ván haladni. (Helyeslés.)

Hivatkozott az őrnagy ur más államokban lé- vő intézetekre; ismerem azokat, és elfogadom azt, hogy ő tekintve egy álló nagy hadsereget és az abban mutatkozó nagy szükségleteket, mindazon példákat, melyeket felhozott, mindig e célra, ez esemény-képre alkalmazva hozta fel. Mind a mel- lett meg fog nekem engedni s ő is igen jól tudja, hogy sem Németországban, sem Franciaországban, sem nálunk nem fektetik a főszűlet arra, hogy az if- jak már mint növendékek képeztesse katonailag, hanem a tisztképzés azáltal történik, hogy felállít- tatott 13 hadosztály iskola, melybe fölavatott ka- tonák vétetnek fel, a kik ott kellő kiképzést nyer- vén, a letett vizsgák után tiszték lesznek. Ez az ál- talános gyakorlat, nem pedig az, melyre őrnagy hivat- kozott, melynek ma sem gyakorlati alkalmazása, sem értelme nincs.

És e tekintetben még tovább megyek. Meg- jegyzem azt, hogy ismerem azon katonai gymnási- umokat Poroszországban, ismerem Oroszországban, és épen mert idézte, és állítása ellen szólanak, kény- telen vagyok megjegyezni azt, hogy az ilyen in- tézetek fentartása azon államokban is, nem azért történik, hogy az általános katonai kiképzés alap- ját képezzék, — hanem azért, hogy a kiérdemesült katonatisztek fiainak számára stipendiumul szol- gáljanak és fentartatnak, a hol a katonai kiképzés eléggé előre nem haladt, mint például Orosz- országban.

Statistikai adatok kimutatják, hogy minél cse- kélyebb a népoktatás, annál nagyobb a katonai in- tézetek száma; és ez természetes, mert a hol a nép- oktatás kevés képzett anyagot szolgáltat, ott az ál- lamnak külön katonai kiképzésről még inkább kell gondoskodni.

Ezeket kívántam előrebocsátani, és még meg- engedik a méltóságos főrendek, hogy e tekintet- ben egy körülményre legyenek bátor figyelmeztetni. (Halljuk!)

Feltéve azt, hogy a katonai nevelésügy csak úgy tekinthető helyesen intézettnek, ha a katonaság igényeihez és szükségleteihez alkalmazkodik, s ha a valódi hiányokat és szükségleteket pótolja miután a mai védrendszer keretében tényleg nagyobb szük- ségletet pótolni nem lehet, mint az, mely a hon- védségben mutatkozik, meg van azok győződve, hogy úgy az alapítók intentióinak, mint a mai szükséglet- nek jobban megfelelni nem lehet, mintha ezen aka- démia honvédelmi célokra rendeztetik be. Egyéb- iránt azt is kérdezte a méltóságos őrnagy ur: le- het-e azon intézetbe, ha az életbe léptetetik, kel-

lő számú tanoncokat beállítani és hiszem-e, hogy egy év alatt lehessen szakavatott tisztakat kiké- pezni?

Igen sok van a világon, a mit kívánunk, de a mit elérni nem tudunk. Bátor vagyok arra figyel- meztetni, hogy legyen épület, legyenek tanerők, és taneszközök is. És ha ma annyi küzdelem után oda jutott a ministerium, hogy megfelelő tanári testüle- tet bir felállítani, mely egy évi alsóbb és 2 évi ma- gasabb cursust képes ellátni, és miután a kormány- nak magának kell gondoskodni, hogy a tanerőket ezekből képezze, természetes, hogy ezen organis- mus mind a tantárgyakra, mind a tanerőkre nézve, miként mindenütt a világon csak fokozatosan fog idővel kifejlődni. Most csak arra bátorodom még észrevétele tenni, mit méltóságos br. Eötvös Dénes ur megjegyezni méltóztatott, hogy úgy kívánta volna, mint 1808-ban volt.

A mi azt illeti, a mit a méltóságos báró ur mondani méltóztatott, hogy úgy kívánna szervez- tetni, a mint 1808-ban szervezte volt, arra nézve bátor vagyok föl hívni szíves figyelmét, hogy méltóztassék fáradságot venni és az 1808.7-ik törvény- cikket megolvasni s ebből azon meggyőződést fogja szerezni, hogy azon academiának berende- zése és célja csak ugyan oly alakban kívántatott, mint akkor a neustadti akadémia volt; világosan ki van ez mondva és utalva van a törvényjavaslat- ban, hogy az akadémia úgy rendeztesse be, hogy abba 12—14 éves fiatal emberek vétessenek fel, és hogy a neustadti akadémia mintájára hat évi cursust legyen, hogy a tanárok és tanoncok ré- szére itt is biztosítassanak mindazon előnyök, melyekben azok ott részesülnek. A fő cél tehát az, hogy itt is legyen olyan akadémia mint ott van. De egyet még is meg kell jegyezni, hogy ott mint óhajítás meg van említve, hogy a tanárok, a meny- nyire lehet, magyar születésűek legyenek. S mit jelent ez? azon nyílvános célzt fejezi ki, hogy a mint az akkori időkben másképp nem is lehetett, hogy oly sereg számára, melyben a vezény- és szolgálati nyelv nem magyar, az akadémiába, mely- ben azon sereg számára tiszték képeztetnek, a tu- dományok előadása nem lehet csak magyar.

Itt ellenkezőleg áll a dolog. Miután csak a hon- védség számára állítatik fel az akadémia a mint- hogy az a honvédségre elutasíthatlan szükségét pótol, mivel a honvédségnél a szolgálati nyelv a magyar, a kormány azon meggyőződéssel terjesz- tette elő a törvényjavaslatot, hogy az akadémiá- nak ily módon berendezésével a nemzeti cultura- lis ügynek is szolgálatot tesz, mert oly akadémiát állítunk fel, melyben a hadi tudományok magyar nyelven fognak műveltetni. Ez is fontos érv, mely- nek felhozása után kérem a méltóságos főrendek- ket, méltóztassanak a tárgyalás alatt lévő törvény- javaslatot úgy mint az a képviselőház szövegezése szerint ide bemutattatott, elfogadni; egyszersmind kérem a méltóságos főrendeket, hogy a méltóságos őrnagy ur részéről beadott törvényjavaslat tárgya- lása végett ezen törvényjavaslat tárgyalását fel- függesztene méltóztassanak. (Helyeslés.)

Gr. Pongrácz Károly s Hollán Ernő ismételt rövid felszólalása után a főrendiház gr. Pongrácz Károly indítványát elveti s a törvényjavaslatot el- fogadja.

A szerb trónbeszéd.

„Tisztelt képviselő urak! Körükbe lépve kel- lemes kötelességet teljesítek, midőn mindenekelőtt köszönetet mondok a figyelem mindazon jeleiről, melyekben trónralépésem alkalmával a magas porta, a garantírozó hatalmak és más barátságos államok- tól részesültem. Hasonló örömmel emlékezem meg a szeretet és lelkesült ragaszkodás azon számos bi- zonyosságairól, melyeket ugyanakkor drága népem- től nyertem.

Szerencsésnek érzem magam, hogy ily ked- vező kül és belhangulat kíséretében nyithatom meg először a nemzeti skupstinát, hogy ezzel egyetértő- leg fogjak hozzá a számos megoldandó kérdés el- intézéséhez; a közös tanácskozás őseink hagyomá- nya, én pedig annál könnyebben maradhatok híve e szép és hasznos hagyományok, mert ez szente- sítettett az alkotmány által, melyet uralkodói es- kümmel megerősíteni szándékozom.

E szilárd és széles alappól kiindulva azonnal egy tág mezőre lépünk, mely munkálataink előtt kitarul. Fejedelemségünk kétségkívül büszke lehet azon haladásra, melyet fenállásának rövid idejéből felmutathat; de mekkora munka vár még ránk, midőn tudjuk, hogy századok óta kedvező helyzet- ben volt államok is még mindig a fejlődés és töké- letesedés állapotában vannak!

Törvényhozásunknak vannak hiányai, melye- ken segítenünk kell. — Mivelődségi erőink elégtelenek. — Véderőink fejlesztést és erősítést igé- nyelnek. — Számos forrás nincs még megnyitva és felhasználva. A kereskedésnek új utakat kell nyitnunk, ezek közt első sorban vasutakat. A munka fejlődhetésének nagyobb biztosítékot kell ad- nunk. A földmívelés teljes figyelmünket veszi igénybe; mezőgazdaságunk a virágzás minden fel- tételével bir, nincs sürgősebb és okszerűbb fela- datunk a természeti kincsek kiaknázásánál. Ebben fekszik Szerbia főereje és gazdagsága.

Ezen irányban fog kormányom előterjesztéseket tenni a skuptinának. E feladatok oly fontosak és számosak, hogy egy ülésnek, vagy akár egy törvényhozási időszak alatt mind meg nem oldhatók. Sok időbe és fáradságba fog kerülni megoldásuk, de meg fognak oldatni a nemzet jóakarata és hazafisága segítségével.

A munka egy része az ideai skuptinára fog esni, de a nagyobb része jövő évre fog maradni.

Tisztelt képviselő urak! Önöknek már is joguk van hálára részemről s a nemzet részéről. Kis-korúságom ideje alatt, midőn Szerbiának legnagyobb szüksége volt egyetértésre és ereje megfeszítésére, önök feladatukhoz hiven támagatták a kormányzóságot, melynek én kiáltványomban köszönetet mondtam. A munka és hazafiság mezején önök újabb érdemeket fognak szerezni.

Isten áldja meg önöknek Szerbia boldogságára és dicsőségére irányzott fáradozásait.

Obrenovits M.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, oct. 15.

— **Gyakorlat.** Tegnap délután 3 órakor önkéntes városi tűzoltóink Bartha parancsnok vezérlete alatt — trombita és dobos mellett a Széchenyi tere vonultak, hol a magokkal hozott új fecskendő és szerkoosival sok jártassággal végrehajtott gyakorlatot tartottak.

— **Uj dalárda.** Esténként, szénuteza elején rendszeren egy hatalmas dalárda zavarja az ott lakók nyugalmát, mely dalárdaiban tulnyomó a basszus s így képzelhető mily őszhangot fejt ki ez együttes működés. — E dalárdát rendőrségünk figyelmébe ajánljuk, hogy nézzék meg ki a karnagy? mert különösen most, midőn két jeles dalárda van — egy harmadikat csak akkor tekinthetünk annak, és fogadhatunk el, ha diplomája van s karnagy áll az élén. Ellenkező esetben czélszerűnek tartjuk a feloszlatást.

— **A fekete tábla.** Már másodszor volt alkalmunk városházunk kapuján egy fekete fatáblát szemlélni s rajta krétával felírva a szives kérelmet tűzoltóink tömeges megjelenésére. — Valóban czélszerű meghívási mód: a fatábla szembetűnő.

— **Az „Erdélyi kölcsönös jég és tűzkármentő társulat”** közgyűlése — értesülésünk szerint — vasárnap e hó 13-án több előleges intézkedések után, a további tárgyalást f. hó 17-kén csütörtökön d. u. 3 órakor fogja folytatni, és az eredményről a t. közönséget a maga idején értesíteni.

— **Különös párbaj.** A végletek hazájában, Amerikában, két zenész egymással összeverszett s kihívták egymást — fortepianóra. A harcz szünetlen tartott 48 óra hosszat, mely idő alatt a küzdők sem ételt sem italt nem vettek magukhoz s egy pillanatra sem szünetek meg zongorázni. Minthogy meg volt tiltva a tánczdarabok játssza, egyikük a Troubadour egyik áriáját 580-szor játszta; midőn az 581-ikszor fogott hozzá lehullott a székről és lelket kiadta. De a győztes fél is annyira szenvedett a hőbörítés párbaj miatt, hogy a kórházba kellett őt szállítani.

— **Toroczkón,** oct. 7-én. Nyilvános köszönet. Mely által örömmel adjuk át a nyilvánosságnak, hogy az itten, sept. 2-án történt nagy és alkalmával lett megkároztatásunk után — az első magyar általános biztosító intézet — melynél biztosítva voltunk, kárunkat a legmegtérősebben felvévén, azt lelkiismeretesen megfizette, s e lelkiismeretes eljárás szempontjából ez intézet iránti hálánknak ezennel nyilvános kifejezést adunk. Többen.

— **Részletek az Escorial égéséről.** A „Schw. M.” egyik levelezője az Escorial égéséről, oct. 3-ról napolva a következő részleteket közli: A villám II. Fülöp tiszteletreméltó és borongó épületébe csapott. A keddről szerdára való éjjelen esti 10 óra óta folyton égett a palota. Egyetlen egy rozszant fecskendő volt rendelkezésre; a szélvész a lángokat magosra csapdosá. A várt katonai segély reggel 6 óráig még mind nem érkezett meg. Ezelőtt pár nappal jártam a helyen, hol ama megbecsülhetetlen könyv- és kéziratár tárja ki elébünk kincseit a masszív kőboltívek és falazatok valamennyi ellemmel dacolva látszanak. Midőn a tűznek hírt hallám, oda sieték a vész színhelyére. A nép egyesült nagy erőfeszítésének sikerült a tűzet elfojtani. Az egész épületnek alig egy negyede szenvedett tetemesebb sérülést, s e negyed nem volt épen a legjelentősebb része az Escorialnak. Az Escorial palotát II. Fülöp, egy a sz. quentini ütközet alkalmával 1557. aug. 10. a nap szentjének szent Lőrincznek tett fogadalom folytán építtette. A kolostor-palota alaprajzában azon vasrácszatnak kellett utánoztatnia, melyen az említett szent éltél kilehelt. A palota keleti részében a kupolás templom van tornyaival beleillesztve, az egész épületen tulemelkedve; a másik rész három osztályal bir, melyek egymással találkozá egy főfacadot három nagy kapu-ívezettel képeznek. E helyt fekszik a kolostor a kollegiummal; a nyugotra néző fő-front egyik termében van a könyvtár kiválóan becses főleg arab kéziratokkal; az Escorial mű-

kincsei közé tartozó falfestvényekkel és arcképekkel. Az égés kitörésekor mindenki a palota felé tartott, a férfiak a fecskendővel olták a tüzet, a nők s a gyermekek a könyvtár 14,000 darabra menő kincseit egy tűzmentes helyre hurcolták a földszintre. A tűzvész következtében a közbenű torony, ugyszintén később a sarktorony az éj folytán földre omlottak.

— **Az idén Ischlnek** legtöbb vendége volt 1855 óta; a vendégjegyzék sorszáma ugyanis 6,064-re ment, míg tavaly 5,678 volt.

— **Henrik főherceg** hir szerint e hó 8-án Kufsteinba érkezett s a jövő hóban fog találkozni ő Felségével Bécsben vagy Pesten.

— **Bécsben az új Laubeféle színházban** egy páholy évi ára 2,800 forint.

— **Ferdinánd császár** állapota nem oly nyugtalanító, mint a lapok híresztelték (gírcz-agyi hűdésben szenvedőnek mondták); kissé gyönlékedett ugyan, de most már újra folytathatja napi sétáit a prágai várkastély a Hradsin körül.

— **Buvárharangokat használnak** aranykeresésre Kaliforniában. A Gold Bluffnak nevezett hegy tövén, Kalifornia északi partszélén kiterjedt homoksíkok terülnek el a tenger hosszában. E homoksíkok aranyat tartalmaznak, s azt tartják felőlük, hogy minél mélyebben nyúlnak be a tengerbe, annál több arany van bennök. Már most egy new-yorki társulat San Franciscoon buvár harangot készített, e harang belsejében több osztályzat lesz, melyek egyike sűrített levegőt fog tartalmazni. A haranggal együttesen egy schoner fog használni, melyen egy gőzgéppel hajtott szivattyú lesz, ugy szintén egy magányos 6 hüvelyknyi cső. Ezen csővön keresztül fog a homok az illető osztályzatba hajtani, egyidejűleg elegendő vízzel arra, hogy mozgásba hozassék. Remélik, hogy ily módon a légkör nyomása folytán óránként 100 tonna homokot fognak felszivattyúzni.

— **Bécsben az alsó ausztriai egészségügyi tanács** egyik minapi ülésében a felállítatni szándékolt női kórház engedélyezésével foglalkozott, ülés végeztével egy nagy szerencsétlenség adta elé magát. Egyike a tanácsosoknak, Dr. Spurzheim károly az alsó ausztriai elme gyógyintézet igazgatója igen hevesen vitatkozott s midőn az ülés végeztével a lépcsőkön lement, gutaütés érte s öntudatlan állapotban a lépcsőzetre zuhant. Másnapra Dr. Spurzheim meghalt. Ki a szeretetre méltó öreg urat ama jó karba tartott intézet igazgatóját ismeri, látta mily előékeny volt az intézet látogató s az ott gyakoroskodó magyar ifjak iránt — az csak fájlatja kora elhunytát.

— **Uj módja a reclame-nak.** Egy bécsi vállalkozó szabadalmat szerzett magának olyan padok készíthetése, melyeket ő tele akar aztán hirdetésekkel festeni. E padokat ő aztán a közönség használatára a parkokban, sétautakon vagy más nyilvános helyekre ki fogja helyezni. Ilyenmü padokból ő annyit készíttetne, mennyire a hatóság neki szabadalmat ad.

— **Ritka hitelező.** A kolini kerületörvénysszék előtt történt; egy ottani kereskedő egy rozsz fizető adóst bepörölt 30 frtnyi adóssággért. A bepörölt adós, kinek egész megjelenésében a nyomor és betegség nyomai látszottak, beismerő törvénysszék előtt a tartozás igazságosságát szorult helyzetét hozá föl okul a miért adósságát mindedig meg nem fizethet. Ekkor a hitelező az adóshoz lépett s kezét nyujtva így szólott: „Bocsásson meg barátom azért, hogy bepöröltem; nem ismerem a szerencsétlen körülményeket, a mik között ön nyomorog. Ha az ön nyomoráról értesülve lettem volna, bizonyosan nem pörölöm be. Fedje ön a mi történt; legyen ma vendégem.” S a ritka hitelező elállt keresetétől, aköltségeket hordozá s az adóst a vendégülbe megvándorlotta.

— **A tuileriai papirokból** egy új kötet van sajtó alatt. E kötet többek közt Maupasnak egy az 50-es évek vége felé írt levelét tartalmazza, melyben az a császárnak egy oly ministerium alkotását tanácsolja, melybe Thiers is beléphetne. „Igaz ugyan” — ez áll tovább a levélben — „Thiers feje az ellenséges, ordító bourgeoisie-nak; de annál jobb, ha azt fejtől megfosztjuk.” E hely közéletéle miatt a kötet megjelenése akadályokba fog ütközni.

— **Bazaine tábornagyról** állítja a „Soir”, hogy ő csakugyan egy könnyű sebzés következményeiben szenved; e sebet B. a gravelotti ütközetben kapta volna. Ez ellen egy másik lap felhozza, hogy a tábornagy az említett ütközet alkalmával egy perczig sem volt az ellenség tűzének kitéve, s hogy az egész hadjárat alatt egyedül egy alkalommal, Rezonville-nél jött oly helyzetbe, minél fogva tábornokrával együtt kardot kellett huznia.

— **Borsolt cipő.** A Széchenyi téren zsiros kenyeret vett a cigány, de ügyetlenül földre ejtette. Egy ideig keresvesen nézte, de aztán a felvette s e biztatással „Ejnye! ejnye! de megborzolódott; no de így is jó” — izletesen elfogyasztotta ad normam nem tudja az ember mitől hizik.

— **A föld népeisége** mintegy 1,377 millió emberből áll. Ennek alatt van megszámlálva egy negyede. E tömeg következőleg oszlik fel: Európa 301,600,000 ember; Ázsia 794,000,000; Ausztrália 4,365,000; Afrika 192,527,000; Ame-

rika 84,524,000. Városok: Bécs: 833,855; Páris 1,794,309; London 3,251,800; Berlin 825 ezer 389; Boroszló 208,025; Drezda 177,089; München 169,478; Köln 129,233.

— **Bécsben a Karl színházban** Dumas „Fernandé”-ja folyton telt házat csinál. Valaki azt mondá e darabról, hogy az nemcsak a tartalma, hanem a külső berendezésnél fogva is a legmegragadóbbak közé tartozik. Mert — így folytatá állítása igazságául — az első felvonásban Pomerol ragadja Roqueville urat torkon, a harmadik felvonásban Pomerol megragadja Clotilde-öt s mint egy présben úgy összenyomja, az utolsó felvonásban Fernandé fogózkodik Andre térdébe.

— **A décsi takarékpénztár** 1872. szeptember havi üzleti forgalma Bevétele. Betételek 150 tétel mellett 4778 frt 92 kr. Befiz. kamatok 711 frt 55 kr. Visz. fiz. váltók 29,770 frt. — Külömbféle díjak 279 frt 50 kr. Betéti könyvdíjak 5 frt 80 kr. Visz. fiz. előleg 400 frt. Visz. lesz. váltók 7100 frt. Állam-illeték 65 kr. Részvény-jegy átirási díj 1 frt. Részvény-jegy kiállítási díj 25 kr. Részvény-jegy bélyeg-illeték 42 kr. Összesen 43,048 frt 9 kr. Pénztármaradék aug. 29-kén 2641 frt 88 kr. Összesen: 45,689 frt 97 kr. Kiadás. Betét visszafizetésekre 20 félnek 1350 frt 43 kr. Lesz. váltókra 34,235 frt. Felszerelésre 28 frt. Hivatalnok és szolgál-fizetésre 108 frt 32 kr. Betét folyó kamatra 5 frt 43 kr. Kezelési költségére 120 frt. Előlegre 590 frt. Visz. lesz. váltókra 6950 frt. Visz. lesz. váltók kamatjára 145 frt 36 kr. Állam-illetékre 1 frt. Kamat és osztalékra 315 frt 36 kr. Összesen 43,848 frt 90 kr. Pénztármaradék sept. 30-án 1841 frt 7 kr. Összeg: 45,689 frt 97 kr. Deesen, 1872. sept. 30-án.

— **Napoleon excsászár egyik óráját** közelebb nagyon megbámulták Hamburgban. E műremekek az ex-császár kevéssel a sedani catastrofa előtt komornokának ajándékozta, ez pedig Londonban kisorsolta, s így került Hamburgba. Az óra számlapja oly számokkal van ellátva, melyek együttvéve a Napoleon nevéét tüntetik elő. A perczmutató számai az Eugenie nevéét képezik. Az N. alaku oramü a Krimháboruba vívott csaták neveit mutatja. Napoleon jól tette, hogy ezen órát talán valami titkos sejttelemből elajándékozta, mert bizony az reá nézve már — lejárt.

— **Kimutatás.** Az iparos kölcsön-pénztár szeptember havi forgalmáról. Bevétele: 1) Augusztus hóról áthozatal 7,022 frt. 55 kr. 2) 88 tagtól, könyv és iktatási díj 44 frt. 3) Betételekbe 22,667 frt. 31 kr. 4) Váltó utáni kölcsön visszafizetésbe 48,515 frt. 5) 6 %-lők kamatja 1,371 frt. 92 kr. 6) 1 %-lők fel- és váltódíjba 239 frt. 65 kr. 7) Kamat hátrálékba 15 frt. 69 kr. 8) Bélyeg díjba 72 frt. 20 kr. Összesen 79,948 forint 32 kr. Kiadás: 1) A tagok betételeiből visszafizetődött 9,262 frt. 66 kr. 2) 331 izbenkölt. 68,807 fr. 3) Kölcsön utáni kamatba 197 frt. 74 kr. 4) Bélyegzett váltóra 72 frt. 26 kr. 5) Nyomatvány és írói költség 79 frt. 40 kr. 6) Áziroidai személyzet díjazására 50 frt. 7) Pénztármaradék egyenleg 1,479 frt. 32 kr. Összesen: 79,948 frt. 32 kr. Az egész havi forgalom teszen 158,417 frt. 32 kr. Kolozsvárt okt. 1-én 1872. Krémer Ferenc, elnök. Mamicza János, pénztárnok. Tömösvári M. könyvvezető.

— **Kártya-szenvedély.** E sorok írója tegnap délfél három uri emberrel találkozott. Ez még semmi, hisz találkozhatott volna akármennyivel. A mit meg akarunk írni az, hogy a három uri ember valahová ment szüreti ebédre s hogy ne csak gyalogoljanak, ütközbe — lassan menve — ferbliztek. Megérdemlik, hogy — neveiket bár elhallgatva — megörökítve legyenek a „Nagyvárda” ujdonságai között. Hát a ki a gyűlés végén így kiált fel: kártyázunk! Még az sem utolsó legény a csárdában. (N.Várad.)

— **A szt. pétervári kereskedők** tulatesznek még az amerikaiakon is, arra a lumino gondolatra jöttek ugyanis, hogy részvények kibocsátása által egy kikötő városnak vetik meg alapját. E kikötő városnak Petrowsk lenne a neve s a finn tengerből partján Szt. Pétervár és Wibork között feküdnék.

— **Amerikai spekulációk.** Kaliforniában egy idő óta napirenden van a humbug azon neme, hogy csalók elhitetik a közönséggel, miszerint ők gazdag gyémántbányákat fedeztek fel. Így legújabbban egy társulat alakult, mely egy kiállítást rendezet Arizona és Uj-Mexico táján talált gyémántokból és most 10 millió dollár tőkével megindítják a vállalatot. A vállalkozók nem is szólítak még arról tüzetesen, hogy hol vannak ama dús bányák és már is eladtak 1 1/2 millió dollár érték részvényeket. A társulat arizonai ügynöke azt írja, hogy minden 43,000 négyszög lábnyi területen két millió dollár értékű drágakövet találni és csak egy lábnyi mélységre kell ásni. Eddig 260 területet vett és e számítás szerint ott 520 millió dollár értékű drágaköveszetre lehet számítani, föltéve, hogy csak egy lábnyi mélységre érnek. Alig, hogy ennek híre elterjedt, már több egyén jelentkezett, a ki mind magát állította ama bányák főfedezőjének. Mindegyik ezen egyének közül már gyűjtött maga köré társakat. Egy más egyén meg azzal boldondit el sok könnyenhiwőt, hogy Louiziana és Uj-Mexico között vagy száz francia telep dugszdag

drágaköbányákat fedezett föl és nagyszerű kincseit egy földrengés következtében elvesztette részben, részben aláasta és hogy ők ezen kincsek lelhelyeit tudják.

— **Miért várták III. Napoleon?** „A Paris Journal” következő történetét közli: F. é. szept. 3-dikán — a híres szept. 4. évfordulójának előestéjén — Ratazzi asszony, ki jelenleg a Trouville tengeri fürdőben tartózkodik, következő tartalma távsürgőnyt akart küldeni fivérének, Napoleon Wyse Bonapartenak Irlandba: „Napoleon Bonaparte urnak, Sheriff grófság, Irland. Napoleon eljöhhet Trouvillebe, elfogadására a kiszállásnál minden készen van. Marie.” A távirda hivatalnok nem merte e sürgőnyt az egyesült királyságba elküldeni, hanem kötelességének tartá azt fellebvalójával közölni. Így aztán a sürgöny hosszú körutat tett egyik hivatalból a másikba, a párisi központi távirda-igazgatósághoz, a rendőrfőnök irodájába, a belügyministeriumhoz, s végre vissza került Trouvillebe Thiershez, a ki az egész történet fölött jóízű nevetésre fakadt. A távsürgöny elküldésének most már semmi sem állt útjában, — hanem ez vala oka annak, hogy Franciaországban azt hitték, miszerint III. Napoleon szept. 4. Trouvilleben partraszállást kísért meg.

— **Bourbon Ferencz nápolyi exklirály** 7 1/2 millió frank örökséget kap. A nem régebben Párisban elhalt Guise herceg, Aumale hg. fia, 22 millió frankot volt anyjától öröklendő, mely összeg az ő halála által a nagyanyjára Salernoi hgnőre, első Ferencz császár leányára szállott visszsa. E magaskori nő elhunytá folytán a vagyon 3 felé oszlik szét és ezek: az osztrák fejedelmi ház, az orleansi hercegek, kiknek anyja Mária Amália, a salernoi herceg nővére volt, végre a bourbon ág.

— **Bonbon gyűjtemény.** A porosz királyi családba szokássá vált, még az öreg császárt sem vevé ki, ebéd végeztével a cukorkákat különös gondossággal egybegyűjteni s magukkal vinni. A királyi család mindenik tagjának van egy bonbongyűjteménye; mindezen gyűjtemények a mecklenburgi hercegnőéi; ki időről időre utána szokott küldeni. Így megy ez évenként és évek óta a hercegné az így gyűjtött édességeket egy johannita kórháznak szokta küldeni.

— **Földindulás volt a krajnai Neu-markt város környékén** m. hó 27-én. A földingás a közeli hegyekben már 26-án este kezdetét vevé, egyes kő és szikla darabok gurultak az országot felé, magán az országoton repedések mutatkoztak s az egész föld felszínén bizonyos szerceges volt hallható. A földrengés 24 óra alatt 400 ölnyi hosszban és 60 ölnyi szélességben terjedett, s a hegységről a talaj iszonyú sebességgel kezdett lezuhanni a völgy felé, az országotat s a távirdahezalt szétromtá, a réteket és gyümölcsösöket magával ragadta.

— **Cholera.** Brodyból írják: a cholera nagy erővel lép föl nálunk, mult év óta már másodszor a betegség folyama igen gyors, az orvosi segély rendszeren sikertelen. A remület általános. Még a községi hatóság is meg van ijedve, ugyannyira, hogy minden erélyét elvesztette.

— **Patti Adélt** február hóra Berlinbe hívták meg 60,000 frank fellépti díj mellett, a művész azonban nem fogadhatta el, mert márcziusig Szt.-Pétervárra van szerződve, innen pedig Bécsbe kell jönnie.

Nemzeti színház.

Hétlőn okt. 14-én adatott „Egy napi házasság” Dumanoir vigjátéka. Egy nő Senneterre marquisné (Boér Emma) kaczerásgal hódítja vissza töle elpártolt férjét, Senneterre marquist (E Kovács Gyula). A marquis Leonardo festő álnév alatt udvarol s megnyeri tetszését a korabeli híres courtesannek de Lorme Marionnak (Némethi Irma) Az egyszerű természetes marquisné Párisba érkezve ismeretlenül Marionhoz folyamodik tanácsért; a jelenet midőn Marion a marquisné a kaczerásban oktatja egyike a legérdekesebbeknek s Némethi k. a. mint mindig ugy most is művészi felfogást és biztosságot tanusított. A tanítvány később túltett mesterén s ennek e fölötti boszuságát Némethi k. a. jól festé. A kard és levél szövénnyé egy kissé erőszakolt, de azért a társadalmi darab könnyen gördült, elősegítve a működők meglehető jótéka által. Boér Emma k. a. ez este is sok igyekezettel és sikerrel játszott. Szilágyi ur a féltékeny udvaronc Cinq Mars szerepébe igen jól beletalálta magát, ugy Mátrai ur (Lonjumeau parancsnok.) is Az előadást egészbe véve elmondhatjuk, hogy a középszámmal megjelent közönség élvezetes estét töltött el a színházban.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Oktober 11-ről. 5% metaliques 65.20 5% nemzeti kölcsön 70.35. 1860-ki államkölcsön 102.10. Bankrészvények 903. Hitelrészvények 330.30. London 108.70. Ezüst 107.25 Cs. kir. arany 523. — 20 frankos arany 872 1/2.

Földterhermentesítési kötvények: Magyar 79.50. Temesi 78.50. Erdélyi 77.25. Horv. Szlavon

Felelős szerkesztő Sándor János.

Egészen új berendezés

B O G D Á N I S T V Á N

divat-üzletében Kolozsvártt.

Hódolva a régtől óhajtott kíváncságnak, tisztelettel tudatom, hogy folyó évi **octobertől** rőffel való árulást kezdettem meg.

E rendszerrel nagy előnyt igyekeztem nyújtani t. cz. vásárlóimnak, miről a bevásárlásnál meggyőződhetni: bárkinek is módjában áll, ámtás nélkül kimondhatom, hogy csekély költséggel ugyanazon összegért, egy kurta-sing helyett,

egy bécsi rőf adatik.

A minden időszakra, ugy a jelen őszi időnyre is már megérkeztek a legújabb és nagy választéku

női- és férfi-divatkelmék,

valamint üzletemhez tartozó minden kellékek, nagy mennyiségben és a legutányosabb árakban szolgáltatnak ki.

Valamint eddig, ugy ezutánra is szives pártolásukban megtartani fölkérvén, részemről a bizalmat ezután is főtőrekvésem leendő kiérdemelni.

B O G D Á N I S T V Á N, kereskedő.

(Nagypiacz, Wesselényi-ház, 166 sz.)

Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek, a rendeléstől eltérő kelmék visszavételnek.

THEA és RUM

MANDL A. U.

porosz királyi udvari szállítónál

BRÜNN-ben.

Családi thea fontja 2 ft, 2 ft 50 kr, egész 3 ft.

Karaván thea „ 4 ft, 5 ft, 6 ft, egész 8 ft.

Cuba-rum, igen finom, kupája palaczkkal együtt 1 ft.

Jamaica-rum palaczkkal 80 kr, egész 2 ft 20 kr.

Francia liqueurek, u. m. Anisette, Curaçao Crème de Rose,

Vanille Kömény, sat., sat. palaczk száma 1 ft 20 kr.

Hollandi liqueurek palaczk száma 2—3 ft.

Musika Allash porzellán kancsóiban 70 krtól 2 ft 40 krig.

Szállítás vidékre utánvét mellett.

Árjegyzékek, kívánatra, ingyen küldetnek meg.

Megjelent és Demjén László

könyvkereskedésében Kolozsvártt és általa minden könyvtárban kapható:

Kolozsvár története.

Első kötet.

Oklevéltárral. (1) Ős- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)

Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek,

Ára 10 ft.

(327)

E mindez tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet önt-ön e munka folytatására, melynek legérdekesebb esze az utóbbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklődni fogja lapozgatni és benne buvárolni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Demjén László.

Alteti sérvben szenvedőknek

Sturzenegger G. sérvkenőse Herisau-ban Svájcban, legjobban ajánlható. Ez semmiféle ártalmas anyagot nem tartalmaz, s még idült sérvet is, valamint anjai eseteket a **legtöb esetben tökéletesen gyógyít.** 3 ft. 20 o. ért. krajczáros csupokban, használati utasítással és meglepő bizonyítványokkal kapható magánál Sturzenegger G.-nél, valamint a következő gyógyszerárak által. **Pesten:** Formágyi F. és **Temesvártt:** Pecher J. a v. 3 szűz Máriához címzett gyógyszerárában.

(579)

1—10

Ügynöki kérés.

Minden állásu egyéneknek egy könnyen elárúsítható cikk, mely se tért, se kereskedői ismereteket nem igényel, magas provísió mellett eladásra adathatik.

Ajánlkozók szíveskedjenek „**K. W. 865**” jegy alatt e lap szerkesztőségéhez továbbküldés végett bérmentesen fordulni.

Ajánlatok német nyelven kéretnek.

(577)

1—2

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulai-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomda megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 ft.**

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda, — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztek be, és azok a **hivatalos munkákhoz valódi gyári áron** számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból **kész raktárt tart,** a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosíttatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.